

Список використаних джерел

1. Головкін О., Беляков М. Сучасні тенденції розвитку антикорупційного законодавства України. Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2015. № 1. С. 67-75.

2. Міжнародний досвід щодо запобігання та протидії корупції.: URL: <http://www.center.gov.ua/rizne/mizhmradniy-dosvid-schodo-zapobigannya-ta-protidiyi-korupciyi.htm>.

3. Law on Prevention of Corruption from 28 May 2002, No. IX-904 . URL: http://www3.lrs.lt/pls/mter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=212525.

Кришевич Ольга Володимирівна,
професор кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПОНЯТІЙНИЙ АСПЕКТ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЯК СУБ'ЄКТІВ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Корупцією, на запобігання якій спрямовані передбачені законодавством заходи, є використання особою - суб'єктом відповідальності за корупційні правопорушення - наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди такій особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей. Аналіз положень Особливої частини КК України дозволяє зробити висновок, що службова особа може бути суб'єктом корупційних злочинів в контексті: 1) загалом службової особи (ст. 191, 210, 262, 308, 312, 313, 320, 354, 357, 366, 367, 370, 410 КК України); 2) службової особи державних та комунальних підприємств (ст. 364, 368, 368-2, 369 КК України); 3) службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1, 365-1, ч. 3 і 4 ст. 368-3 КК України).

Зупинимося на злочинах, передбачених ст. 364-1, 365-1 та ч. 3 і 4 ст. 368-3 КК України, то їх суб'єкт є спеціальний, виступає службова особа юридичної особи приватного права незалежно від організаційно - правової форми. Діяльність юридичних осіб приватного права врегульована комплексом нормативно-правових актів, які забезпечують нормальне функціонування таких осіб, регулюють їх взаємовідносини з працівниками, іншими фізичними та юридичними особами і створюють можливість здійснювати відповідну діяльність від імені такої організації, коли ця діяльність та рішення, що приймаються у процесі її здійснення, здатні вплинути на виникнення, зміну або припинення правовідносин з іншими суб'єктами чи потягнути інші юридично значущі наслідки для фізичних або юридичних осіб.

Відповідно до ст. 80 ЦК **юридичною особою** взагалі є організація, створена і зареєстрована в установленому законом порядку. Для визначення поняття «юридична особа приватного права» слід звернутися до ст. 81 ЦК, відповідно до якої юридичні особи, залежно від порядку їх створення, поділяються на юридичних осіб приватного права та юридичних осіб публічного права. Головна відмінність між ними полягає в тому, що юридичні особи приватного права створюються на підставі установчих документів (статуту або засновницького договору, якщо інше не встановлено законом), а публічного - на підставі розпорядчого акта Президента України, органу державної влади, органу влади АРК або органу місцевого самоврядування. У ЦК визначені порядок створення, організаційно - правові форми та правовий статус юридичних осіб (у тому числі приватного права). Для створення такої юридичної особи її учасники (засновники) розробляють установчі документи, які викладаються письмово і підписуються всіма учасниками (засновниками), якщо законом не встановлений інший порядок їх затвердження. Юридична особа приватного права може створюватися та діяти на підставі затвердженого КМУ модельного статуту, який після його прийняття учасниками стає установчим документом. Засновники (учасники) юридичної особи, створеної на підставі модельного статуту, можуть у встановленому законом порядку затвердити статут, який є установчим документом, та провадити діяльність на його підставі. Юридична особа вважається створеною з дня її державної реєстрації. Згідно із ч. 1 ст. 83 ЦК юридичні особи можуть створюватися у формі товариств, установ та в інших формах, установлених законом. **Товариством** є організація, створена способом об'єднання осіб (учасників), які мають право участі в цьому товаристві. Воно може бути створене однією особою, якщо інше не встановлено законом. Товариства поділяються на підприємницькі та непідприємницькі. **Підприємницькими** є товариства, які здійснюють підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку та наступного його розподілу між учасниками і можуть бути створені тільки як господарські товариства (повне товариство, командитне товариство, товариство з обмеженою або додатковою відповідальністю, акціонерне товариство) або виробничі кооперативи. **Непідприємницькими** є товариства, які не мають на меті одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками (наприклад, споживчі кооперативи, об'єднання громадян, біржі, торгово-промислові палати тощо). Установчим документом товариства є затверджений учасниками статут або засновницький договір між учасниками, якщо інше не встановлено законом. Якщо товариство створене однією особою, то воно діє на підставі затвердженого нею статуту. **Установа** - організація, створена однією або кількома особами (засновниками), які не беруть участі в управлінні нею, способом об'єднання (виділення) їхнього майна для досягнення мети, визначеної засновниками, за рахунок цього майна. Така організація не є об'єднанням осіб, але визнається суб'єктом цивільних прав та обов'язків для здійснення

певних цілей. Установа не має членів, а керується відповідно до волі засновника, що виражена в установчому акті. У формі установ найчастіше діють різні благодійні фонди, навчальні заклади, бібліотеки, музеї, лікарні тощо. Установа створюється на підставі індивідуального або спільного установчого акта, складеного засновником (засновниками). Установчий акт може міститися також у заповіті. До створення установи установчий акт, складений однією або кількома особами, може бути скасований засновником (засновниками). В установчому акті установи визначаються її мета, майно, яке передається установі для досягнення цієї мети, структура управління установою. Непідприємницькі товариства (кооперативи, крім виробничих, об'єднання громадян тощо) та установи можуть поряд зі своєю основною діяльністю здійснювати підприємницьку діяльність, якщо інше не встановлено законом і якщо ця діяльність відповідає меті, для якої вони були створені, та сприяє її досягненню. Крім того, держава, АРК, територіальні громади мають право створювати, у тому числі одноособово, підприємницькі (господарські) товариства, що є юридичними особами приватного права. ***Інші форми юридичних осіб, у тому числі приватного права***, - це підприємства, створені відповідно до положень ГК. Наприклад, у статтях 114-117 цього Кодексу передбачено можливість створення фермерських господарств, підприємств з іноземними інвестиціями, іноземних підприємств. Зазначені суб'єкти господарювання не є особливими організаційно-правовими формами підприємств, а тому мають створюватись в організаційно-правових формах, передбачених для юридичних осіб приватного права. Крім того, за певних обставин до юридичних осіб приватного права, не передбачених ЦК, можна віднести як унітарні, так і корпоративні підприємства, передбачені ГК, зокрема, унітарне (приватне) підприємство, створене фізичною особою, унітарні підприємства, створені споживчими товариствами, об'єднаннями громадян, релігійними організаціями, або корпоративне підприємство (господарське товариство), створене на основі приватної власності юридичної особи. Юридичними особами приватного права і суб'єктами господарювання можуть визнаватись також кредитні спілки, благодійні та інші неприбуткові організації (статті 130, 131 ГК). Згідно з чинним законодавством України юридичні особи приватного права можуть бути такими, що являють собою: а) об'єднання осіб; б) об'єднання майна; в) об'єднання осіб та майна. Від конкретного виду юридичної особи приватного права залежить перелік установчих документів, обсяг правосуб'єктності такої особи, порядок набуття і реалізації нею прав та обов'язків тощо. Як уявляється, саме форма власності, на підставі якої створені та функціонують юридичні особи, є основним критерієм віднесення їх до юридичних осіб приватного права або юридичних осіб публічного права, хоча у ЦК (статті 81 і 87) розмежування цих різновидів юридичних осіб здійснюється не за формою власності, а за порядком (способом) їх створення. Визначаючи поняття службової особи юридичні особи приватного права, необхідно брати до уваги

положення як кримінального (зокрема, частини 3, 4 ст. 18, пункти 1, 2 примітки до ст. 364, ч. 1 ст. 364¹ КК), так і інших галузей законодавства (цивільного, господарського тощо), а також окремих нормативно - правових актів, що мають міжгалузевий характер, зокрема, ЗУ від 14 жовтня 2014 р. № 1700-УП «Про запобігання корупції».

Таким чином, **юридичні особи** - це суб'єкти кримінально-правових відносин, до яких законом про кримінальну відповідальність передбачена можливість застосування заходів кримінально-правового характеру, це організаційно самостійні утворення, створені і зареєстровані у встановленому законом порядку, які наділяються цивільною правоздатністю і дієздатністю, мають відособлене майно, можуть від свого імені здобувати майнові й особисті немайнові права й мати обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді, в арбітражному або третейському суді (ст. 23 ГК України, ст. 80 ЦК України). Загалом службовими особами юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми слід визнати осіб, які постійно чи тимчасово обіймають на підприємствах, в установах чи організаціях (юридичних особах приватного права незалежно від організаційно - правової форми) посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Список використаних джерел

1. Кузнецов В.В., Грудзур О.М., Кузнецова Л.О. Кримінальна відповідальність за корупційні злочини. Альбом схем: навч. посіб. Київ: ФОП Кандиба Т. П., 2017. 82 с.
2. Осадчий В. І. Корупційні злочини: монографія. Київ: Видво Європ. унту, 2016. 81 с.
3. Савченко А. В. Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика): навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2016. 168 с.

Кур'ян Вікторія Валеріївна,
керуючий партнер адвокатського
бюро

ПРАВОВА ОБІЗНАНІСТЬ ГРОМАДЯН ЯК ПРЕВЕНТИВНИЙ АНТИКОРУПЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ

За роки незалежності Україна мала не одну антикорупційну стратегію але на міжнародному рівні репутація нашої держави так і залишається визнаватись, як надзвичайно корумпована держава.

Так, звісно, корупція існує не лише в нашій державі і, власне, як явище вона з'явилась теж, не лише в нашій державі, а з появою інституту держави взагалі. Хабарництво як злочин, згадується ще у зведені законів Вавілону «Кодексі Хамурапі». Але масштаби корупції в нашій державі все ще вражають в негативному сенсі цього слова.